Nr. 233 **Doos Gazette** **November 2021**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden
*
Je kan een bakoven stoppen maar niet de mensenmond
*
Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 700 lezers

Beste abonnee

Bezoek de Hopast van het Neerhof in groep ! Alle info op de webstek!

't Neerhof

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** *is het DiMPop de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt het nu tot* **1602.**

https://tneerhofvzw.be/

Jaar 1599

De toveraere vande Wulfhille

Was dat nu een echter toveraar en een mannelijke heks of een gewone valsdief?

Jaar 1599

De jaarrekening 1599 - 1600
Een simpele jaarrekening voor een stad in wording

Jaar 1599

de potterie

In 1599 is er voor de eerste keer sprake van de Potterie op de Nieuwe markt - en die zou er lang blijven.

Jaar 1599

't Zwynland

Het uitgebreide proces van het Zwynland, met een kaart van de O. L. Vrouwparochie.

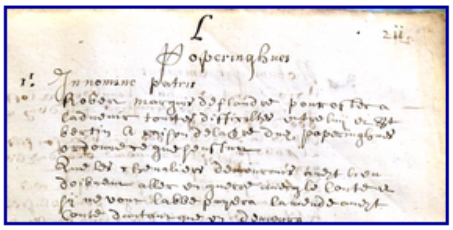

Jaar1600
de raad van sint Omaars

De registers van de raad' of het conseil' beginnen met een opsomming van de charters en oorkonden die aanwezig waren in het scriptorium en/of bibliotheek van de abdij van Sint-Omaars.
Blijkbaar kreeg iedere locatie deel uitmakend van het bezit van de abdij een aparte bibliotheek', zo ook Poperinge.
De charters' die met Poperinge te maken hadden, maken een lange lijst.

Jaar1600

Pannekoucke versus Meerseman

Een uitgebreid proces tussen de weduwe van Michel Pannekoucke met haar zoon Marin en Meerseman.

Jaar1601

Een prachtig jaar met onder andere een questie rond al dan niet schoon geplukte hop; maar ook de ordonnantie rond de akkerschade en dat met op de achtergrond het beleg van Oostende.

Jaar1602

Een jaar van alles en nog wat. Heeft Boudewyn Deceuninck zijn jonckwijf afgeslagen?

Jaar 1602

PlanciusBlondeau

Petrus Platevoet of Plancius in het Latijn - de man van Dranouter die wereldkaarten tekende, maar ook beweerde dat er gras groeide op de Noordpool.
Kortom een genie uit de Westhoek.

Van mijn vriendin **Annemie Hautekeete** kreeg ik het volgende mailtje terug, dat ik hier wil delen.
Dag Do

Je bent alweer zeer vlijtig geweest!!
Je bijdrage over de liederen is zeer interessant en ook van het verhaal over het kaartenspel heb ik zeer genoten. We hebben hier in Munte net een boek "De Sint-Bonifatiuskerk Munte, erfgoed en symboliek" uitgegeven. Daarin wordt ook de symboliek van het getal 10 bevestigd (de 10 geboden, de 10 plagen van Egypte, de 10 maagden in het evangelie van Matteüs, de 10 melaatsen in het evangelie van Lucas. Volgens Pythagoras is 10 het perfecte getal want de som van 1+2+3+4.
Dus, Do: 10 op 10 voor je bijdrage!!

Lieve groet uit Munte
Je studievriendin **Anne-Mie**

Van **Jan Decorte** – CO7 - kregen we het volgende te lezen op facebook:

Vorige week werd een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in de Hondstraat in Poperinge door BAAC Vlaanderen. Archeologen waren er op zoek naar de Hondsgracht, een middeleeuwse gracht die minstens teruggaat tot de 15de eeuw. De aanzet van de gracht werd

teruggevonden, met daarin een prachtige vondst: een religieuze stempel! Die wordt nog wat meer in detail onderzocht om extra gegevens te weten te komen.

Van **Henri Vandenberghe** kreeg ik het volgende mailtje in mijn bus:

Guido,
Met dank voor de gazette.
En met de wens dat je Neerhof een betere toekomst wordt besteed dan ons herbestemde museumpje.
Dat meen ik omdat ik ervaar wat miskenning kan betekenen.
Geen nood als 80+ is het een troost te ervaren dat er toch aan erfgoed af en toe interessante *clawierders* tijd en inspanning leveren en scoren..... 't is je echt gejeund. Zo te zien bloeiende vrucht...

Ondertussen een voorzichtige eerste zoektocht rond
de stempel....
sigillu coie frm ere /mitar scti aug coventu
Met alle Latijnse afkortingen maak ik er voorlopig het volgende van
de zegel (waar wellicht een stempel voor nodig kon zijn) die verwijst naar het convent (klooster) van de minderbroeders (Poperinge of Ieper? Pittige discussie: gevonden in de buurt van recolleten Poperinge en verdere buurt Augustijnen Ieper)
De eremijten minderbroeders van de Heilige Augustinus zijn duidelijk vermeld.
Of het wapen onderaan van Ieper is durf ik niet bevestigen.
Maar de gediplomeerde wetenschappers mogen ook zelf hun leerstoel eer aan doen. Een nieuw hoofdstuk omtrent een stuk erfgoed waar Poperinges gidsen en historici kunnen over .. schrijven.
Groetjes

Henri

De "stempel" stond op facebook, maar ik heb hem niet gecapteerd... Jan vroeg me de tekst te ontcijferen en ik stuurde hem door naar Jan en dus ook naar U nu als eersten .... uiteraard is het een poging en kunnen er nog andere meningen zijn. Er staan heel wat afkortingen in. Vaak zie je het bekende streepje...

BOEKENBEURS VAN DE WESTHOEK – 11 november 2021 – PASSENDALE

In Passendale worden op donderdag 11 november de historische boeken te kijk en te koop gesteld ! Op 11 november organiseren de Heemkring van Zonnebeke en het Memorial Museum Passchendaele 1917 weer de “Boekenbeurs van de Westhoek”. Wie het initiatief kent, weet dat dit niet zo maar een boekenbeurs is maar daarentegen een echte aanrader met voor elk wat wils. De beurs is vrij toegankelijk op donderdag 11 november van 9u tot 17u.

- Een eerste pijler vormen de heemkundige uitgaven die te koop aangeboden door de standhouders. Ondermeer zal de auteur van het boek “Kinders van de IJzer” aanwezig; ook verzamelingen van heemkundige tijdschriften (Biekorf en Genootschap voor Geschiedenis) zullen beschikbaar zijn voor de liefhebbers. Standhouders hebben verzekerd dat ze weer unieke zaken zullen aanbieden. Kortom : op deze beurs vind je zeker die uitgaven die niet mogen ontbreken in de bibliotheek van de heemkundig vorser.
- Daarnaast zal er ook ruime aandacht zijn voor toeristische publicaties rond de Vlaamse en Franse Westhoek. Frans – Vlaanderen is en blijft een aandachtspunt voor de werking van de Heemkring. Door het bijeenbrengen van alle beschikbare boeken en brochures willen de organisatoren een bijdrage leveren in de kennis en aandacht voor dit stuk verloren Vlaanderen.

Zo zullen alle nog beschikbare publicaties van Frans-Vlaanderen auteur en gids Philippe Despriet te verkrijgen zijn op de Beurs.

- Tot slot is er het luik “Wereldoorlog 14-18” dat dit jaar zal aangevuld worden met een exclusief aanbod van boeken en brochures uit het interbellum en de Oorlog 1940 – 1945.

Voor de invulling van deze onderdelen zijn een aantal gespecialiseerde standhouders aangezocht die ook enthousiast hun medewerking hebben toegezegd.

Praktisch :

- De Boekenbeurs van de Westhoek is open op 11 november van 9u tot17u
- Locatie : PC De Craeye – Kraaiveldstraat 7 – Passendale
- Gratis toegang
- Meer info : Luc Delancker – 0472 29 54 53 – luc.delancker@gmail.com

En van **Willy Tillie**, kregen we nog de volgende commentaar bij het kluchtlied van de Hoppepluk – zie vorig nummer.

Na informatie bij een autochtone inwoner van Watou (NVDB) gaat het hier om Gaston Deheeger, boer op een grote hoeve gelegen aan de linkerkant van de Steenvoordestraat (de eerste hoeve in die straat). Hij heeft die gekend als een oude man die zich enkel nog bezig hield met zijn vechthanen. De hoeve werd vooral geleid door zijn vrouw Celina Decramere en zijn zonen Henri en Jules. Hij was van de rijkere stand en aan de gierige kant.

Wat betreft Arthur Pieters : die is met zijn familie in Watou gekomen tijdens de Eerste Wereldoorlog. Hij speelde accordeon en woonde in café 'De Kloef'. Toen onze informant nog klein was, werd dat café uitgebaat door een dochter van Arthur, Maria Pieters, die gehuwd was met Gabriel Decae. Ook haar broer Jerome Pieters woonde daar mee. De vader, Arthur, heb ik niet gekend.

Om zeker te zijn van zijn verhaal heeft onze informant nog even navraag gedaan bij Johan Pieters, die de zoon is van Jerome Pieters. Hij weet nog te vertellen dat zijn grootvader, Arthur, een leutemaker, een muzikant en een 'liedjesmaker' was. Blijkbaar wist hij niet dat zijn grootvader ook 'Klakke Pieters' werd genoemd.

De reünie op ’t college – De lichting 1970 – 1971

’t Was zaterdag – 2 oktober -2021- en het mocht zonder mondmaskers! – de reünie van de lichting van 1970 – 1971 van ’t college van Poperinge.

Van het Sint-Stanislascollege – zo heette het huidige Sint Janscollege of is het nu het Lodewyck Makeblyde-college ? eertijds en zeker 50 jaar geleden.
Ik vond dat al die andere er zo 'oud' en wit en grijs en kaal er uit zagen… en zij vonden dat waarschijnlijk ook van mij. Alleszins één iemand zei mij dat hij mij herinnerde als iemand met lang haar… Waarschijnlijk had hij zijn woorden overwogen en dacht hij … dien rosten met zijn lang haar.
Maar dat lang ros haar, dat is al lang vervlogen.

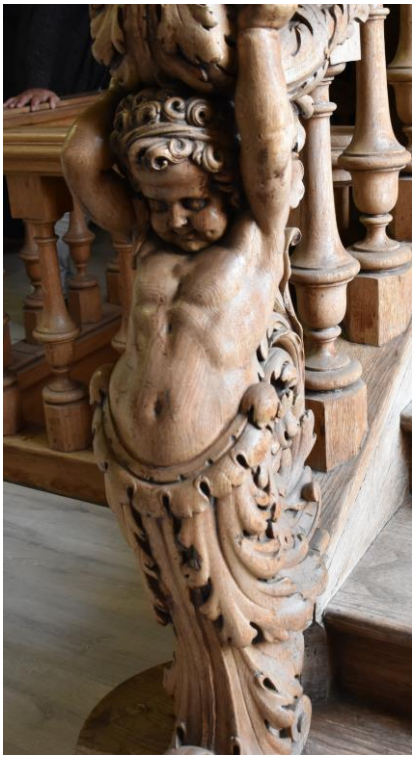

Renaat Devos nam de taak op zich om ons rond te leiden door het doolhof van het verleden en van het gebouw. Hij deed dit in sneltempo. Zijn uitleg was adequaat voor iemand die de voorgeschiedenis van het college al kende. De tocht door het collegegebouw deed bij mij wel enkele herinneringsbelletjes rinkelen.

Hiernaast, het enige bloot dat in het college te zien was. Het komt door een speling van het lot - uit het kasteel van de Lovie – dat gebouwd werd door Jules van Merris, die samen met zijn moederde grote donateurs en mecenassen van het college zijn geweest. Het feit dat Jules zich van vrome collegejongen tot een notoire en getrouwde homo en liberaal ontpopte – was misschien toen al een vooruitspiegeling van wat het college ooit zou worden.

De rondleiding gebeurde in zo'n hels tempo, dat de groep op een bepaald moment verloren liep. Welke weg was er te volgen? Boussemaere liep het verkeerde trapte af en wij gingen de andere kant op.

We kwamen voorbij het vroegere bureau van de directeur – den principaal – waar ik ooit op mijn knieën gezeten had. We kwamen voorbij de vroegere kamers van de priesters, waar ik ooit Amery bezocht die in zijn pyjamas in zijn bed lag. We kwamen het podium van de feestzaal over – waar ik ooit 14 dagen opgesloten werd, onder impuls van een zekere Paret die nu ook als ouderling meeliep in de stroom.
En we kwamen in de vroegere kapel, die nu omgevormd was tot een 'multimediale zaal'. Het deed raar dat de biechtstoelen verdwenen waren. Ik dacht echter meteen, de jeugd van heden is zonder zonde … wat zouden zij eigenlijk nog te biechten hebben?
Ons probeerde men vol te proppen met schuldgevoel, vandaar dat we heel wat leugens verteld hebben in die biechtstoelen, maar dat werd ons dan toch maar weer vergeven.
Gelukkig waren we toen nog eenvoudigen van geest.

In een hoekje op de trap stond nog een 'vergeten' beeld van de heilige Jozef en het kindeke Jesus met een 'wereldbol' in zijn hand. Het was waarschijnlijk ooit het symbool van en het voorbeeld van de priesters die in het college die hier hun soutane moesten komen verslijten, vooraleer ze naar een verre verdoken parochie gestuurd werden. Ik probeerde mij in te denken hoe de fervente antikommunist 'den Chicon' ooit zedig, devoot en vroom naar zijn grote voorbeeld opkeek, maar dat lukte mij niet echt.

Van 't Geetje' echter kon ik mij dat echt wel nog indenken.
Hij is na het college pastoor van de Onze Lieve Vrouwparochie te Poperinge geworden en heeft heel zijn leven plichtsbewust zich aan die taak gewijd. Hij heeft vele dopen en begrafenissen gehouden en heel wat missen gecelebreerd en het is maar goed dat hij zich ook plichtsbewust aan het biechtgeheim heeft gehouden. Respect man!

We gingen in een sneltreinvaart voorbij het oude 'typlokaal' de grote ne kleine studiezaal en stonden al snel in de oude klaslokalen van de lagere school, waar Renaat een uitleg gaf over de nieuwe multimediale lesmogelijkheden, en ons de laptops toonde, waarmede de volgende generatie collegejeugd – mannelijk en vrouwelijk – nog wijzer, slimmer en verstandiger zal worden dan wij al werden zonder die laptops, die nog uitgevonden dienden te worden.

De slimste van ons braken dus wel hun vingers op de oude azerty- typmachines om dan later te ontdekken dat men omzeggens overal - in de rest van de wereld - quertymachines gebruikte.

*De heer **D**efever, of Feetje – ziet hier het licht - van de multimedia – verdomme 50 jaar te vroeg geboren! Hadden ze hem dit 50 jaar geleden in zijn handen gestoken, hij zou de laptop nog uitgebouwd hebben met een teletijdmachine!*

De scholieren van het huidige college zijn hun tijd zelf al vooruit, zoals te zien is op de achtergrond tegen de muur aldaar, zijn deze al in het jaar 2022.

Het valt verder op dat Willem zijn brik gepoetst heeft om de woorden van Renaat goed te kunnen volgen. Net zoals Joël of is het Noël – ik zal het dus nooit leren, wie wie is van de tweeling – zat Willem bij mij in de klas, het WB.
Voor de jonge lezertjes – er was vroeger een WA – of Wetenschappelijk A en een WB of het Wetesnchappelijk B en een WC als het dringend was, anders was er een 'pissyne'

En dit gebouw gaat binnenkort tegen de vlakte en daar hadden allen goede herinneringen aan. 't Was daar immers dat alle zevenden samen – onder leiding van meester Deconinck en zijn trekorgel de helft van de liederen uit de Hommelplukoperette en daarbij nog enkele 'songs' moesten leren zingen.
Paul Hoornaert hief meteen 'a bottle of rum' aan, wat ik glad vergeten was, maar ik denk dat ik een versie van dit lied op youtube gevonden heb.
https://www.youtube.com/watch?v=nzcv5TJkJBA

Er vroeg mij iemand of men bij de afbraak daar iets in de grond kon vinden. Ik antwoordde verkeerd, dat de 'singel' daar waarschijnlijk gelegen heeft, wat echter niet klopt. Dus nee, veel kan men er niet vinden.
Vandaar gingen we de 'officiële' foto's maken van onze samenkomst in de Trappenzaal en éénmaal dit gedaan mochten we naar de receptie voor een glaasje en een chiptje.

Serge placeerde een woordje en ook Bertin mocht het zijne placeren. Hij vertelde ons het volgende:

Beste oud-studenten van het toenmalige Sint-Stanislascollege,

Ik wil hier eerst en vooral Renaat van harte bedanken voor de vriendelijke ontvangst, en voor die tijd die hij uittrok om die bijzonder interessante rondleiding te geven in onze oude vertrouwde tempel.

Uiteraard dank ik hierbij ook de initiatiefnemers van deze reünie: Luc en Serge, voor al het werk dat ze in de voorbereiding van deze dag hebben gestoken.
Ik wil ook heel bijzonder onze oud-leraars bedanken die hier vandaag kunnen aanwezig zijn, maar meteen ook een aantal van hun collega's vernoemen die zich lieten verontschuldigen: André Depraitere, Gillis Devooght, Marc Gekiere, Albert Sohier, Wilfried Suffis, Rik Valcke en Maurice VDK.

En waar is Petaai gebleven?
Staat u mij toe dat ik even het woord neem om jullie in de juiste sfeer van toen te brengen.

Beste college-genoten, aan onze gevorderde leeftijd weten we ondertussen dat goede vrienden hebben van het mooiste is dat er bestaat.
Ikzelf heb het geluk een héél speciale vriend te hebben. De man is filosoof, en daarmee bedoel ik niet café-filosoof - maar een echte, een denker!
Toen ik hem vertelde dat we met de college-studenten van 50 jaar geleden zouden samenkomen, keek hij me nogal bedenkelijk aan en zei toen:
"Je weet toch dat je tweemaal gaat verschieten…." Ik wist niet wat hij daarmee bedoelde, maar hij ging verder: *"Een eerste keer dat jij HEN niet meer zult herkennen, en een tweede keer dat zij JOU niet meer gaan herkennen!"*

Ik weet niet of dat zo is. Wat ik wel weet, is dat ik -na een halve eeuw- hier toch met enigszins gemengde gevoelens sta.
Elk van ons zal wel zo zijn eigen herinneringen hebben aan die 'goede oude tijd', en daar kunnen we straks hopelijk nog uitvoerig over napraten.

Het uitgelopen cursiefje dat Do Vandermarliere in zijn Gazette schreef, heeft bij veel lezers voor een spreekwoordelijke 'verrijzenis' gezorgd. Daarbij kon ik niet nalaten om -toch even bij mezelf- de surrealistische bedenking te maken hoe we die tijd zouden beleefd hebben met het verstand en de wijsheid van nu.

1971 was het jaar van de invoering van de BTW, van de eerste staatshervorming en de dood van Jempi Monseré. Het was het jaar waarin de Britten bij Europa kwamen - om er een halve eeuw later weer uit te treden (en het zich danig te beklagen). Het was ook het jaar van de eerste IRA bommen en de bloedige aanslag tijdens de Olympische Spelen in München.
Maar het leven was echter niet allemaal kommer en kwel, want Straai (Valère Vanstrayceele) draaide Mira in Oud-Vlaanderen, en als je ouders niet thuis waren, keek je stiekem naar… de Barend Servet show.

Laat ons niet vergeten: het college van toen was nog een vrij streng, katholiek bolwerk. En ook al waren de meeste soutanes al een tijdje afgelegd, de sfeer van devotie en boetvaardigheid hing er nog een beetje als een zwaard van Damocles boven ons hoofd, met o.a. de dagelijkse verplichte misviering en de jaarlijkse retraite. We trokken dat jaar extra-muros -naar Dadizele- voor de gebruikelijke morele hersenspoeling, maar gelukkig waren de begeleiders dit keer niet de pastoor-leraars.

Maar, als de puntenkaart redelijk goed was en je geen strafstudie had op zaterdag, mocht je naar een T-dansant of zelfs naar één of andere duistere dancing. Zo trokken we met de fiets in de vrieskou naar De Korenblomme
in Westouter of naar de Wielewaal op de Rodeberg. Daar danste je dan als een halve gare op de tonen van CCR om dat meisje te imponeren, want 'pour un flirt avec toi' deed je… 'n' importe quoi'.

De gelukkigsten onder ons die al in auto mochten rijden (of konden meerijden), trokken naar 't Westland in Sientje Liens (waar één van de garçons de intermin van Joseph Amery bleek te zijn) of zelfs naar de Paganini in Moorslede,
"de dancing voor de betere jeugd", zoals men beweerde.

Maar in die bewuste week van onze 'afzwaai' -eind juni- hoorden we dat twee leden van de Rolling Stones waren veroordeeld voor het gebruik van 'drugs', een voor ons mysterieus goedje waar Dokter Roger Deberdt eerder dat jaar was komen over vertellen. En toen enkele dagen later Jim Morrison in Parijs dood in zijn badkuip lag, wisten we dat de hippies -waar we toch afgunstig naar opkeken- de wereld dan toch niet in een 'shangrila' zouden veranderen.

Want toen gebeurde 'hét' nog allemaal aan de andere kant van de wereld.
De Amerikanen waren twee jaar daarvoor op de maan geland maar astronaut zijn, bleek nog steeds een bijzonder gevaarlijk vak, getuige daarvan de drie Russische kosmonauten die dezelfde week in juni omkwamen tijdens de landing van hun Sojoez 11.

In België zat Premier Gaston Eyskens met de handen in het (weinige) haar doordat de Volksunie, die nieuwe populaire partij, met de taalkwestie ons landje in nationale onenigheid stortte.

En ook al voelden wij sympathie voor alles wat naar 'Leuven Vlaams' rook,
de politiek was toen de laatste van onze zorgen. De wijde wereld en het vrije studentenleven lachten ons toe.

Of die tijd wel zo zalig was zoals die in onze memorie naleeft, betwijfel ik ten zeerste… We weten ondertussen dat het menselijk geheugen een emotionele filter bevat, en dat wat leuk en fijn was -gelukkig maar- vaak de bovenhand haalt op de eenzaamheid, de persoonlijke tegenslagen, de ontgoochelingen…
of de kleinzieligheid en de kortzichtigheid van toen; misschien wel één of andere persoonlijke vernedering en ja… zelfs ons eerste pijnlijke LDVD.

Toch wil ik hier - uit jullie aller naam- die mensen nog eens extra bedanken die toen -in vergelijking met nu- met erg beperkte didactische middelen hun best deden om ons op 'het latere leven' voor te bereiden. Het college-devies 'ad majora' was dan toch geen ijdel motto.
Als bescheiden ervaringsdeskundige in dat beroep zeg ik: wij hebben toen
géén slecht onderwijs gehad, ook al was het enigszins met de paardenbril op, en te sterk gericht op kennis (in plaats van vaardigheden) maar voor die tijd was het zonder meer - voortreffelijk.
Zelfs mensen van buiten het veld beweerden dat het Poperingse Sint-Stanislas-college beter onderwijs bood dan de Ieperse concurrentie - laat staan dan dat van die heidense 'kolmojienzieekers' op het Vroonhof.

Jammer genoeg zijn een groot aantal van onze collegeleraars reeds overleden (Fernand Meese, onze wiskundelaar uit de lagere afdeling, zou datzelfde jaar nog verongelukken tijdens een karwei hier vlakbij deze zaal), en dus is mijn eerbetoon dan ook een postume hulde aan onze overleden lesgevers van een halve eeuw geleden.
Maar uiteraard gaan onze gedachten nog meer naar al die klasvrienden (en het zijn er pijnlijk veel) die er niet meer zijn. Ik ga ze hier niet opnoemen, maar ook zij blijven bij ons nog leven in gedachten. Zelf werd ik ermee geconfronteerd toen mijn beste klasmaat uit de 6de Economische 14 jaar geleden letterlijk uit het leven werd weggemaaid.
En wellicht delen velen van jullie een gelijkaardig verdriet.

Mijn vriend de filosoof, zou zeggen: het leven is niet fair, de dood al evenmin. Laten we dus niet klagen over onze lagerugpijn of over de steeds stijgende energieprijzen; wat doet het ertoe, nu we blijkbaar ook nog de Delta-variant hebben overleefd. Zoals Shakespeare schreef nadat de zoveelste pestgolf
door zijn land was getrokken: ***"There's a lot to be said… for being alive."***
Het ga jullie goed!

Domien Doise – hier voor de rondleiding te zien met 't Geetje – was zo vriendelijk om een kleine tentoonstelling in de refter te organiseren, en niet alleen dat … we kregen allemaal gratis 4 rijk geïllustreerde werken mee naar huis over de rijke geschiedenis van Poperinge.
En dan was het richting zaal Witsoone te Krombeke, waar we allemaal met plezier nog wat dikker mochten worden.

Ik was er van overtuigd dat we ooit met de klas – na het winnen van één of andere wedstrijd – op reis mochten naar Vlissingen. Slechts enkelen herinnerden zich dit, maar waren ook niet echt overtuigd van de waarheid hiervan. Ik begon dus aan mijn geheugen te twijfelen.
Steffen Spruytte zei dat hij waarschijnlijk – in zijn archief - nog een foto had uit de krant het Wekelijks Nieuws en effectief hij stuurde mij het onderstaande uittreksel dat hij blijkbaar netjes bewaard had. Dit mysterie kreeg zo zijn oplossing.

T.V. voor knappe studenten van het kollege

Er moest natuurlijk ook een foto worden genomen met leerlingen, onderwijzer, Z. E. H. Direkteur en de vertegenwoordigers van de firma Coca-Cola.

De foto uit de krant van de 20ste september 1968 zit ook nog in het archief van het Wekelijks Nieuws en onze bezige bij van het stadsarchief zocht voor mij de voorgaande foto nog eens op. Ik had even moeite om mezelf te vinden, maar ik sta achter ‘den Jap’ of de heer Casier met mijn ziekenfondsbrilletje op. De twee heren rechts en links zijn waarschijnlijk de heren van de Coca Cola.
De commentaar bij de foto luidde als volgt:

Verleden week vrijdag werden de leerlingen van de middelbare afdeling van het St.-Stanislaskollege op een ongewoon uur samengeroepen. Er was inderdaad iets gans speciaals op touw gezet, nl. de plechtige uitreiking van een televisietoestel aan de leerlingen van de Derde Ekonomische klas wegens het behalen van de zevende prijs in de nationale prijskamp door de Firma Coca-Cola ingericht onder het tema « hoogtepunten van de beschaving ».

De prijskamp had tijdens het verlopen schooljaar plaats en meester Casier en zijn leerlingen van de vierde Wetenschappelijke B spanden zich terdege in en werden thans beloond. Een vertegenwoordiger van de firma herinnerde er aan dat meer dan 260.000 leerlingen uit het ganse land aan de prijskamp deelnamen. In West-Vlaanderen werden slechts vier scholen bekroond. Na woorden van lof voor leerlingen en onderwijzer overhandigde hij het TV-toestel aan Z. E. H. Direkteur. Deze dankte de firma en verheugde zich over het behaald resultaat, waarna ook nog de h. Casier even aan het woord kwam.

Mogen we onze felicitaties richten tot het kollege in het algemeen en de prijswinnende klas en onderwijzer in het bijzonder?

Volgens Willem was het een kleurenteevee, wat echter volgens onze wikipedia niet kan aangezien deze pas in 1971 in België ingebracht werden.
Nu, we dienden die televisie aan het internaat te geven, waarvan zij nog lang gebruikt gemaakt hebben, maar in ruil mochten we met de klas op busreis naar Vlissingen.
Op de overtocht van de Schelde zijn er alleszins foto’s gemaakt, maar of deze nog ergens gaan opduiken?

Zeldzaamheden op de Poperingse begraafplaats “Het Rekhof” – Daniël Delerue

De begraafplaats gelegen aan de Deken De Bolaan te Poperinge heeft toch wel een wat bijzondere geschiedenis en ook toch een aantal interessante wetenswaardigheden.

Toch even kort de begraafrituelen schetsen. Al voor onze jaartelling werden de doden ofwel gecremeerd ofwel begraven. Uiteindelijk was er het Concilie van Paderhorn in 785 dat besliste dat de christenen niet meer gecremeerd mochten worden dit naar het voorbeeld van Jezus die zelf begraven werd. Zo werd de verplichting van begraving ingevoerd en dan nog wel begraven in gewijde grond. Uiteraard gewijde grond in of rondom de kerk, eigendom van de kerk. Iedereen wou zo dicht mogelijk bij het altaar begraven worden om zodoende bij de “Dag van het Laatste Oordeel” om toch een van de eersten te zijn om aan te sluiten bij de reis naar het Licht. Vandaar werden de plaatsen dicht bij het altaar zeker gegeerd en diegenen die het zich konden veroorloven (dus de rijken) betaalden, tijdens hun leven, al voor hun laatste rustplaats dicht bij het altaar. Anderen konden zich misschien nog een plaatsje veroorloven net in de kerk. Minder begoeden werden gewoon net buiten de kerk begraven, zelfs was er ook een plekje voorzien: ‘armenkerkhof’ genaamd.

Om toch maar zoveel mogelijk plaatsen in de kerk te voorzien werden de ondergrondse doodskisten zelfs de ene op de andere geplaatst. Op den duur veroorzaakte dit grond- en kistverschuivingen. Dit was dan ook de reden dat er onaangename geurtjes de kerk vulden waartegen de brandende kaarsen en wierook niet konden optornen. Zelfs die geurtjes konden ziekten met zich meebrengen en was het in feite niet meer zo gezond om nog de kerk te bezoeken (vandaar het gezegde: ‘Rijke stinkerds’).

Een Oostenrijkse Keizer der Nederlanden, tevens ‘Verlichte Geest’, met name Keizer Jozef II, ook wel Keizer Koster genaamd, zal het gebruik om begraven te worden in de kerk en zelfs op het kerkhof verbieden en dit om de voornoemde gezondheidsredenen. Weet dat Keizer Jozef Benedictus al heel wat te zeggen had. Van 1765 tot aan zijn overlijden was hij zelfs de Keizer van het Heilige Roomse Rijk en voerde heel wat moderniserende hervormingen in, zowel op staats- als kerkelijk vlak. Trouwens, hij stond er zelfs op dat de Kerk ondergeschikt zou worden aan de Staat.

Zo bracht Jozef II, Keizer Koster op 26 juni 1784 een vernieuwend decreet uit waarbij de begraafplaatsen vanaf nu buiten de bebouwde kom zouden opgericht worden. Eén begraafplaats per stad met al zijn parochies zou moeten volstaan. Het magistraat beslist over de plaats en de grootte ervan. Daarbij moest de dodendakker ommuurd worden, voorzien zijn van een groot kruis (eventueel calvarie). Daarbij een huis voor de grafmaker, een kapel of huisje (lijkhuisje) om de doden te bewaren tot ze werkelijk zouden begraven worden. Tevens moest er een aparte plaats voorzien worden op de begraafplaats voor de Joden en de Protestanten.

Napoleon deed er in 1804 nog een schepje bovenop. De bevoegdheden die tot dan toe in handen waren van de clerus werden nu overgedragen naar het bestuurlijk gezag. Daarbij voerde Napoleon ook de grafconcessie in die op deze manier de mogelijkheid geeft aan particulieren om een stuk grond op de begraafplaats te verwerven en dit voor een bepaalde, tot

zelfs eeuwige duur (sinds 1971 werd de eeuwige vergunning vervangen door een vijftigjarige vergunning).

We keren even terug naar het Oostenrijks bestuur. Tot 1784 had Poperinge elke kerk een eigen kerkhof. Na het uitschrijven van het decreet van 26 juni 1784 door Keizer Koster ging het Poperings Magistraat op zoek naar een dodenakker buiten de stad en vond zo een geschikte locatie van de Heer Durand uit Steenvoorde. De drie kerken verkochten hun kerkhoven om dan met de opbrengst het land te kopen voorgesteld door de stad. Dit stuk land werd als hoppeveld gebruikt door de Poperingnaar Jean Baptiste De Cherf en de werkzaamheden konden beginnen. De ommuring werd aangebracht, met toegangen voorzien van ijzeren poorten. Het groot kruis werd geplaatst en het bestaande huisje op het veld werd aangepast en ter beschikking gesteld van de grafdelver. Het kapelletje of lijkhuisje bleek niet echt nodig en werden ook niet gebouwd. Trouwens het landsbestuur drong er ook niet echt op aan.

De inwijding van de nieuwe begraafplaats had plaats op 18 oktober 1784. Toch had er op 29 oktober 1784 nog een laatste begraving plaats op het kerkhof van de Sint-Bertinuskerk. Uiteindelijk werden er op de nieuwe begraafplaats op 2 november 1784 Mevrouw Hervin Florentine (Sint-Bertinusparochie), de Heer De Clercq Petrus en Mevrouw Crenvele Anna (beiden van OLV parochie), begraven. Op 3 november, uit de Sint-Jans parochie, werden de stoffelijke resten van de Heer Wallyn Jean Baptiste toevertrouwd aan de nieuw verworven grond. Zodoende mag men het zo stellen dat deze burgerlijke begraafplaats zowat de oudste is in Vlaanderen

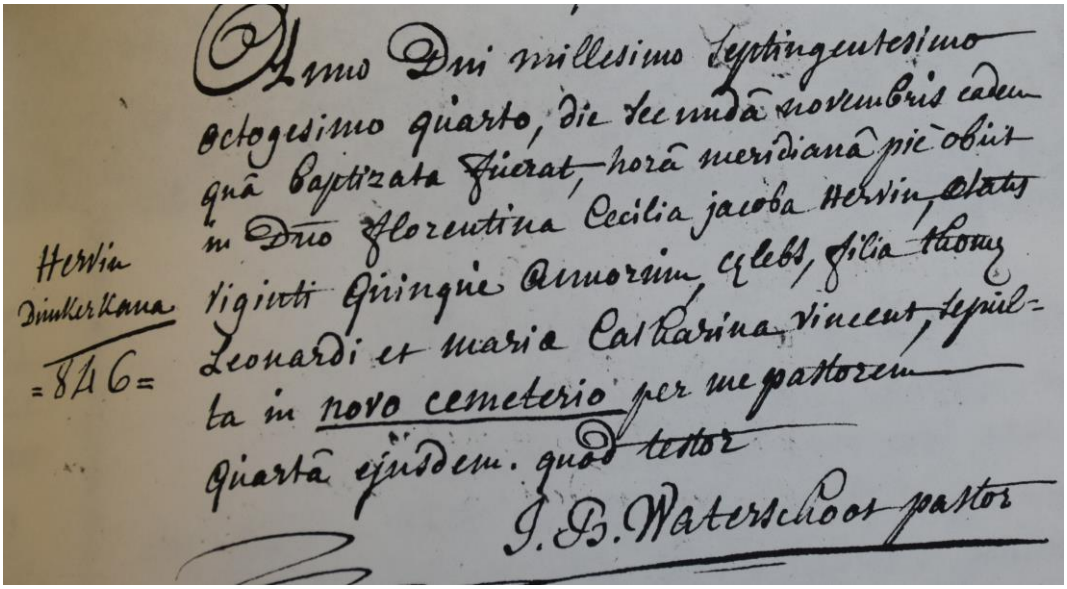
Anno Dni millesimo septingentesimo octogesimo quarto, die secundâ novembris eadem quâ baptizata fuerat, horâ meridianâ piè obiit in Dno Florentina Cecilia jacoba Hervin, ætatis viginti quinque annorum, cælebs, filia thomæ Leonardi et mariæ Catharina vincent, sepulta in novo cemeterio per me pastorem quartâ ejusdem. quod testor

J. B. Waterschoot pastor

Hervin Dinkerkana =846=

.

De nieuwe begraafplaats kreeg de roepnaam “Cherfs Kerkhof”, verwijzend naar de laatste gebruiker van dit land - al is de term “kerkhof” dus niet meer van toepassing, maar wel begraafplaats. Als je dus over iemand hoorde zeggen “Ze gaan hem binnenkort wel naar Cherfs hommelhof brengen”, wist je dat die persoon ten dode opgeschreven was.

Een wandeling over deze begraafplaats is zeker de moeite waard, al is het alleen nog maar voor de ervaring van de rust, de stilte en het groen. Vooral op het oudste deel van de begraafplaats langs de Rekhofstraat ontdekken we de kunst in heel wat grafmonumenten, zowel groot als klein. Heel wat symboliek werd hier voorgesteld en meegegeven op de laatste

reis van de overledene. Heel wat van die beelden, figuren komen regelmatig terug voor zoals de urn al dan niet deels afgedekt met een sluier, een open boek met twee handen die elkaar vasthouden ook weer al dan niet met ring aan een vinger, engelenfiguren, palmkransen, duiven, olielampen … Allen willen ze iets zeggen.

Toch een paar unieke zaken hier terug te vinden.
Let al even op dat je bij het binnenkomen, langs de hoek Deken de Bolaan en Rekhofstraat, over een zogenaamd "duivelsrooster" stapt. Dit rooster werd aangelegd zodat de Duivel met zijn bokkenpoten de begraafplaats niet zou kunnen betreden.
Het oudste nog bestaande graf op deze begraafplaats is gelegen juist aan de rechterkant bij het binnenkomen. Een zerk met daarop de namen van de Heer en Mevrouw Pierre van Merris en Claire Reninghe de Voxvrie. Het gaat hier voornamelijk over hun zoon Eduard van Merris die er op 23-jarioge leeftijd overleed en er begraven werd in 1827. Niets bijzonders zou je denken, maar let dan even op wat er nog bij vermeld staat. Het komt er op neer dat Eduard een tegoed heeft van 300 dagen aflaten. Dit is het enige graf waar er nog sprake is van aflaten.
Wat betekende toen "Aflaat"?
Door het Heilige Sacrament van de Biecht krijgen wij vergiffenis van de zonden*schuld* en kwijtschelding van de *eeuwige straf* van de hel. Maar door de Biecht worden niet altijd alle tijdelijke straffen kwijtgescholden.
Al in de eerste eeuwen van het christendom bestond het gebruik om voor de doden te bidden. Het geloof bestond dat de zonde ook een bepaalde tijdelijke straf met zich meebracht die, als die niet tijdens het leven was uitgeboet, na de dood moest worden uitgeboet. Later is aan deze staat van uitboeting na de dood de naam vagevuur verbonden. Omdat men ook geloofde in de mogelijkheid om voor andere christenen te kunnen bidden en boete te kunnen doen, geloofde men ook in de mogelijkheid dit voor de doden te doen. Wanneer het kerkgezag de boetedoening en de resulterende verdiensten van de heiligen toepaste op een ziel, werd zijn boetedoening daarmee als voldaan beschouwd.

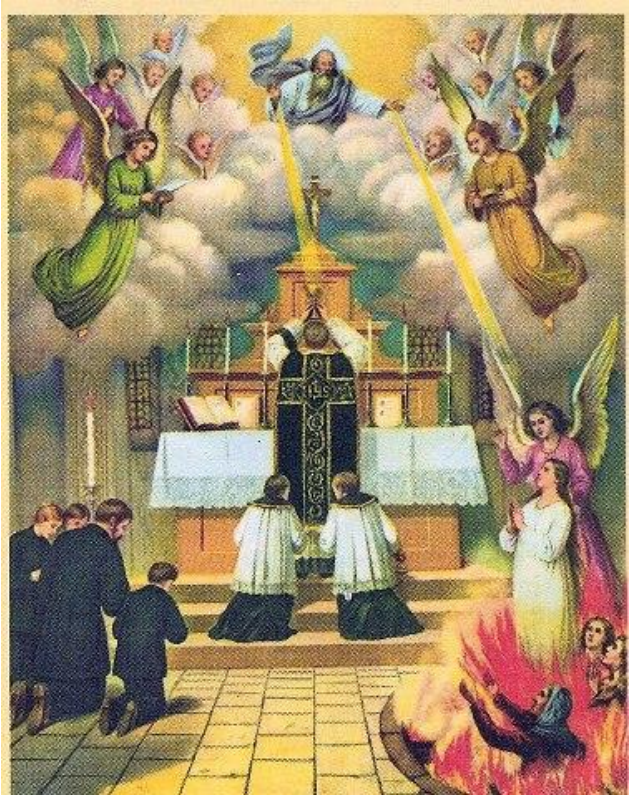

Ook nog in leven kon men door gebed en offer, door goede werken te doen voor armen en zieken, door een kruistocht … reeds op aarde de overblijvende tijdelijke straffen uitboeten, anders moesten deze volledig in het vagevuur worden uitgeboet. Ook konden aflaten afgekocht worden bij de kerk of door anderen te laten bidden voor kwijtschelding of verkorting van verblijf in het vagevuur.

Concilie van Trente:
„De arme zielen in het vagevuur worden geholpen door de voorbeden der gelovigen maar vooral door het welgevallige Misoffer."

Zo te zien is Eduard de enige op deze begraafplaats die aflaten meekrijgt.

Tijdens een wandeling met enkele vrienden kwam ik langs het graf van de familie Van Reninghe, gelegen nabij de calvarie. Eén van hen merkte de poes op die er rustig zijn dutje doet op het monument. Hij beweerde bij hoog en laag dat dit een graf is van de ene of andere heks.

Inderdaad, in het leven is de kat geassocieerd met het kwade, de gezel van de heks en vooral de zwarte kat brengt ongeluk.
Bekijken we het dan vanuit de mythologie dan is de kat juist het omgekeerde.
Het is de kat die ons na de dood begeleidt en beschermt op onze reis naar het hiernamaals. De kat is bij die gelegenheid echt een geluksbrenger en die ons zelfs zal voeren naar de rijkdom van het hiernamaals. Vraag dat maar eens aan de Egyptisch Kattenkoningin Bastet. Vandaar dat de poes hier zeer toepasselijk is op een grafmonument.

Een paar graven verder, gaande van de Calvarie richting De Bolaan ontwaren we een monumentaal monument met een gietijzeren omheining errond. De begraafplaats van de familie Vanderheyde – Labrique. Weer iets unieks voor deze begraafplaats namelijk de voorstelling van klaprozen op die afbakening. Neen, het heeft niets te maken met de klaproos of the poppies van John McCrae.

De klaproos, ook wel slaapbollen genoemd, verwijst naar de slaapverwekkende werking van papaverzaad. De klaproos staat symbool voor liefde, passie maar ook voor dood en eeuwige slaap.

In de Griekse mythologie staat de klaproos als symbool van Hypnos en Thanatos zijn tweelingbroer. Zij zijn de zonen van de Griekse godin Nyx, de Godin van de nacht (slaap en dood) en haar gemaal de godheid Morpheus. Morpheus is de god van de droom. Vandaar de term morfine waardoor je wegdroomt en geen pijn voelt.
Hypnos (hypnose) is de God van de slaap. Deze god kan dromen binnendringen om verscheidene doelen te bewerkstelligen. In de kunst wordt Hypnos afgebeeld als een gevleugelde jongeling met papavers in het haar.

Zijn tweelingbroer, Thanatos is de god van de dood. In de kunst wordt Thanatos voorgesteld als een ernstige, gevleugelde jongeman die een zwaard of een omgekeerde, gedoofde fakkel in zijn hand houdt. Het woord “euthanasie” verwijst naar deze godheid.
Uiteindelijk was het de opdracht van Hypnos en Thanatos om de doden naar de onderwereld te dragen en hen daar te ruste te leggen voor de eeuwige slaap.

Dit zijn zo enkele zeldzame en misschien unieke zaken die we terugvinden op ‘Cerf’s kerkhof’. Moest er iemand zijn die nog zo iets unieks kent op deze oude begraafplaats, laat het gerust weten aan de redactie. Unieke of zeldzame zaken zijn toch zo moeilijk te vinden. Alvast bedankt hiervoor.

Daniël Delerue

Daniel is sedert enige tijd deel van het meubilair van het stadsarchief van Poperinge.

Novembermaand – Gravenmaand

Het graf van deken De Bo doet bij mij altijd denken aan Guido Gezelle, die een goede vriend van De Bo was. Vandaar misschien toch eerst het dicht over De Bos 'smoorkamer' dat we in DBNL terugvinden.

Op de Bo's smoorkamer

Een toeval - gelukkig en gezegend - speelt mij een handschrift van Gezelle in handen. Curiosum, herinnering aan een gezellige avond in het St.-Lodewijkscollege te Brugge, vriendenkwis, poëtisch slippertje? De keuze is vrij.

Het gedicht draagt de titel 'Op de Bos smoorkamer', is in potlood geschreven op de achterkant van een gedrukt blad van nagenoeg 32 bij 32, dat twee Franse gedichten behelst, het ene L'Examen, het andere Le fumoir. Boven dit laatste staat in potlood, blijkbaar van de hand van Gezelle, 'Vertalinge'.

Dit is de tekst van Gezelle:

Op de Bo's smoorkamer

Hoe geren kom ik 's avonds hier
mijn oude pijpe ontsteken,
waar blijdschap, met of zonder vier,
nog nooit en kwam te ontbreken;
gestopt dan, vrienden, zoo 't behoort,
de vredespijp te samen,
en elk nen blijden truisch gesmoord,
of al de franschen kwamen!

De schole is uit, de meester mag
zijn hoofd wel eens ontschroeven,
en na den lange leerensdag
een pijpe tabak proeven;
gebierd nen diepen teug daarbij
en doet geen dere aan 't leven,
wilt vinden ook een pijpe mij
en een glas bier mij geven!

Zijt welkom allen, lijk weleer,
zijt welkom bin de palen
alwaar De Bo, zoo menig keer
mocht zijn goed herte ophalen,
en rookte en bierde en keek zoo blij,
omwaaid van zware dampen;
Ha, rookt en knikt en lacht lijk hij,
met 't last van 's werelds rampen!

En is er een die, hoofsch gezind

gevierd is op cigaren,
daarom en moet het stedekind
den edelen damp niet sparen;

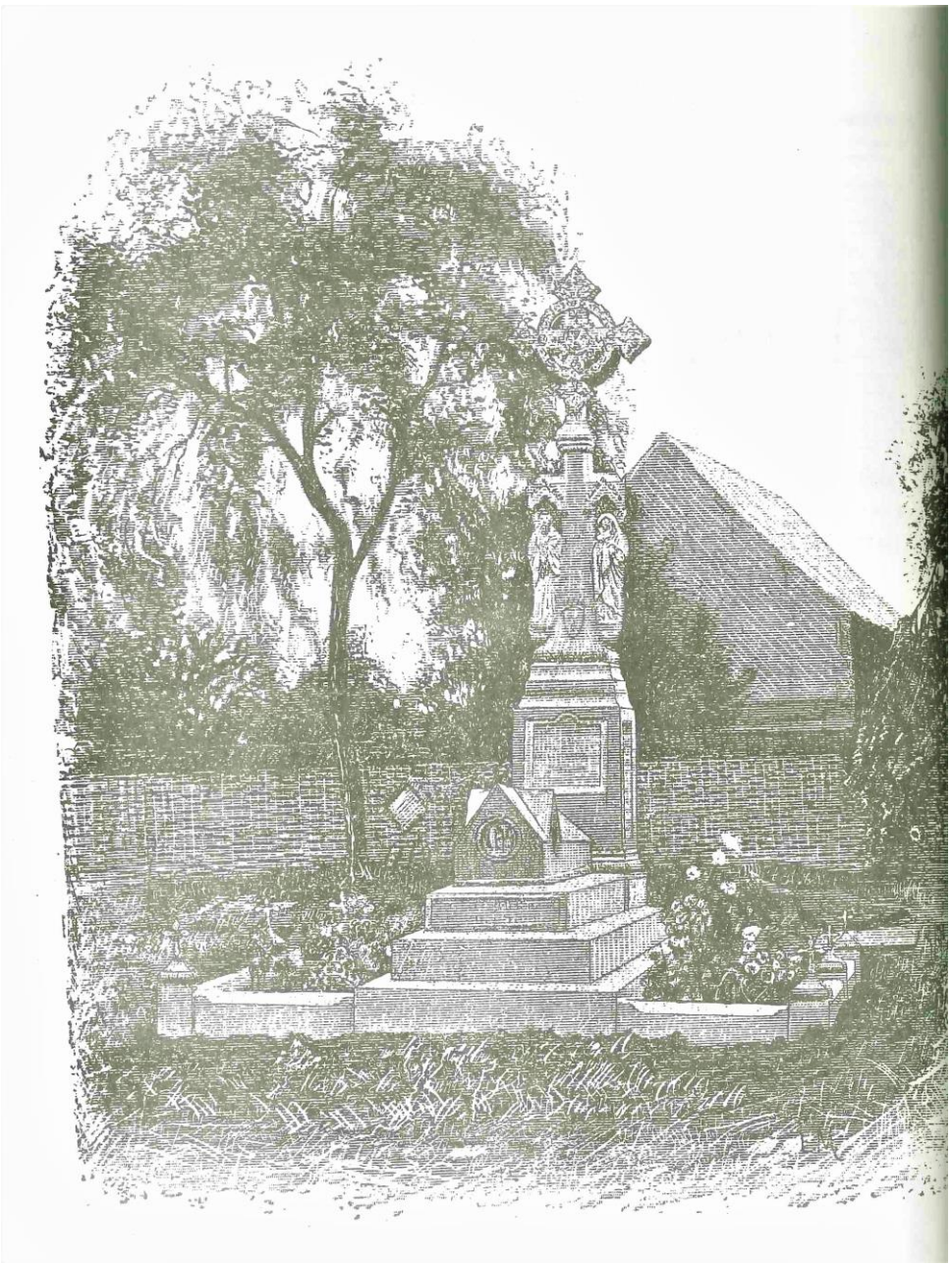

het zuige vrij 't
havanakruid
den wierook uit
de darmen;
geen een en sluit
de Vlaming uit
elks recht wil hij
beschermen.

En als gij,
Heeren, Pastor
wordt,
zoo dikwijls zult
gij moeten
ook met een
pijpken, lang of
kort,
het prochiewerk
verzoeten;
maar nooit en
zult gij, vrank en
vrij
van pastorale
doorens
gesmaken, lijkt
in Saint Louis
een zoeter pijpke
smoorens.

Brugge, Sint
Ursula-avond
1886

Het toeval wil dat ik enige tijd geleden reeds, van Joris Vanderveken het volgende mailtje kreeg:

Dag Guido,

Ik was aan het snuisteren in een aantal oude gazetten etc en kwam volgende artikel ' Op het graf van deken De Bo' tegen in "Ons Volk":

Waarom het graf belicht met vlaamsche of andere woorden,
waarom niet liever stil gezwegen en geweend,
als hij gestorven is en weg naar betere boorden,
dien God ten onlange eilaas! aan Vlanderen heeft verleend?

De sprake is ons geroofd, de tonge is ons bezweken,
en zwijgen past nu best, als hem de taal begeeft,
die, leerende weleens, die woorden leerde spreken,
die hij zijn leven lang zoo verdedigd heeft.

Hij was alleen bekwaam te spreken en te leeren;
te horken was ons recht, ons eere en onze plicht
naar hem, die zwijgend nu, de hand behoort des Heeren,
en veel te vroeg eilaas! voor onze voeten ligt.

Waar zouden wij, 't is waar, 't zij einden of beginnen
te loven aan het werk, dat zijne kunste ontviel?
Veel beter zullen wij den kunstenaar beminnen,
en leven in den glans van zijne grootte ziel.

Hij leve dan, ofschoon de pijl hem kwam te kerven
den levensdraad in tweeën, die uwe hand ontvlood,
hij leve, om in ons hert voortaan niet meer te sterven,
van uwe schichten vrij, o overwonnen dood!

Mss kende je dit afscheidgedicht van Guido Gezelle; zoniet geniet ervan...

Mvg
Joris Vanderveken

« Oh ! 'k sliepe ook geerne verloren in dit veld
Waar kruis noch heuvelgras mijn name meldt,
Als ik maar aan de bron, waar 't heil uit welt,
Met hem mag drinken ! »

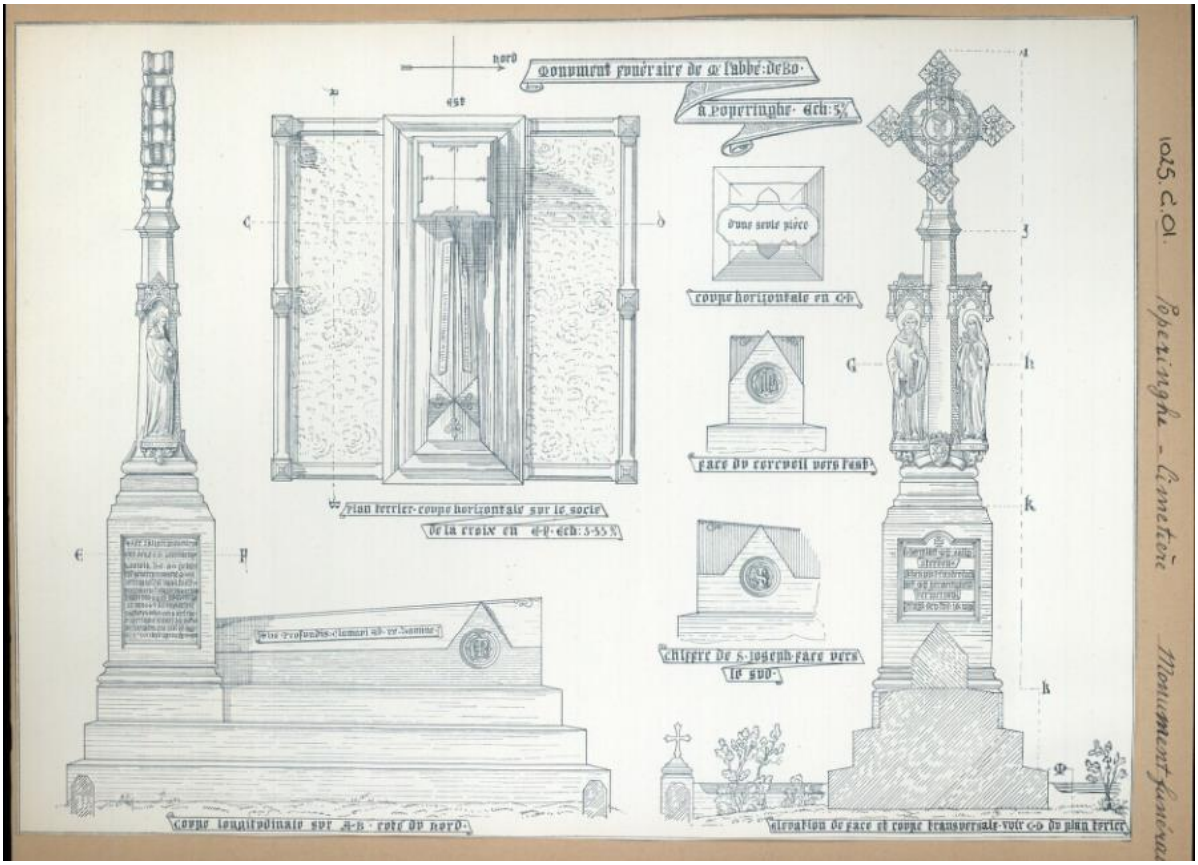
Monument funéraire de M. l'abbé de Bo
à Poperinghe. Ech: 5%
nord
est
d'une seule pièce
coupe horizontale en C-D
face du cercueil vers l'est
Plan terrier - coupe horizontale sur le socle de la croix en E-F. Ech: 5-55%
Chiffre de S. Joseph face vers le sud
coupe longitudinale sur A-B - côté du nord
élévation de face et coupe transversale - voir C-D du plan terrier
1025. C. 01.
Poperinghe - Cimetière
Monument funéraire

Eerst het goed nieuws – ze zijn in opdracht van de stad – de graven van de Poperingse soldaten – die gesneuveld zijn gedurende de oorlog – aan het restaureren – en de letters terug aan het schilderen – zodat we weer kunnen zien wie daar eigenlijk ligt – en zijn leven voor he vaderland gegeven hebben.
Misschien kan men

ook eens een lijst maken van diegenen die in 14 – 18 gevochten hebben - maar de oorlog overleefd hebben – en die helden een eeuwigdurende vergunning geven?

De restauratie van de oorlogsgraven is een schone zaak.
Als je echter over ons prachtig oud kerkhof wandelt – en je ziet de collectieve graven van de zusters – zowel de Paulienen – de Paulienen van buiten de stad – de Benedictinessen – de Penitenten en de zustersvan het gasthuis – dan krijg je een ander beeld.

Het kruis van de zusters van de Penitenten is gelukkig nog in goede staat.
Hun tuintje er voor is echter iets anders !
Er staat gewoonweg niets in hunnen hof!

Ik weet niet wat zij in hun brief geschreven hebben – toen ze hun klooster met bijbehorende gebouwen cadeau deden aan de school – maar stond er daar dan echt niet in dat de school voor hun graf zou zorgen?

Misschien kan de school dan eens les geven over de rol die de zusters in de Poperingse samenleving gespeeld hebben – en dat men de studenten dan motiveert om die graven te poetsen en misschien wel een herdenkingstuintje aan te leggen?

Het zelfde voor onze Berten – de grote weldoener van het Poperings O.C.M.W. – de man die zijn fortuin aan de ‘armen’ wilde geven – zijn graf is wel wat doffe ellende en de letters zijn onleesbaar geworden. Kan het O.CM.W. zijn dankbaarheid misschien uiten door die letters eens te laten herschilderen?

SEPULTURE
DE LA FAMILLE
MONCAREY
COLAERT
1855 · 1940
1917.

De kapel van de drie maagden te Caester

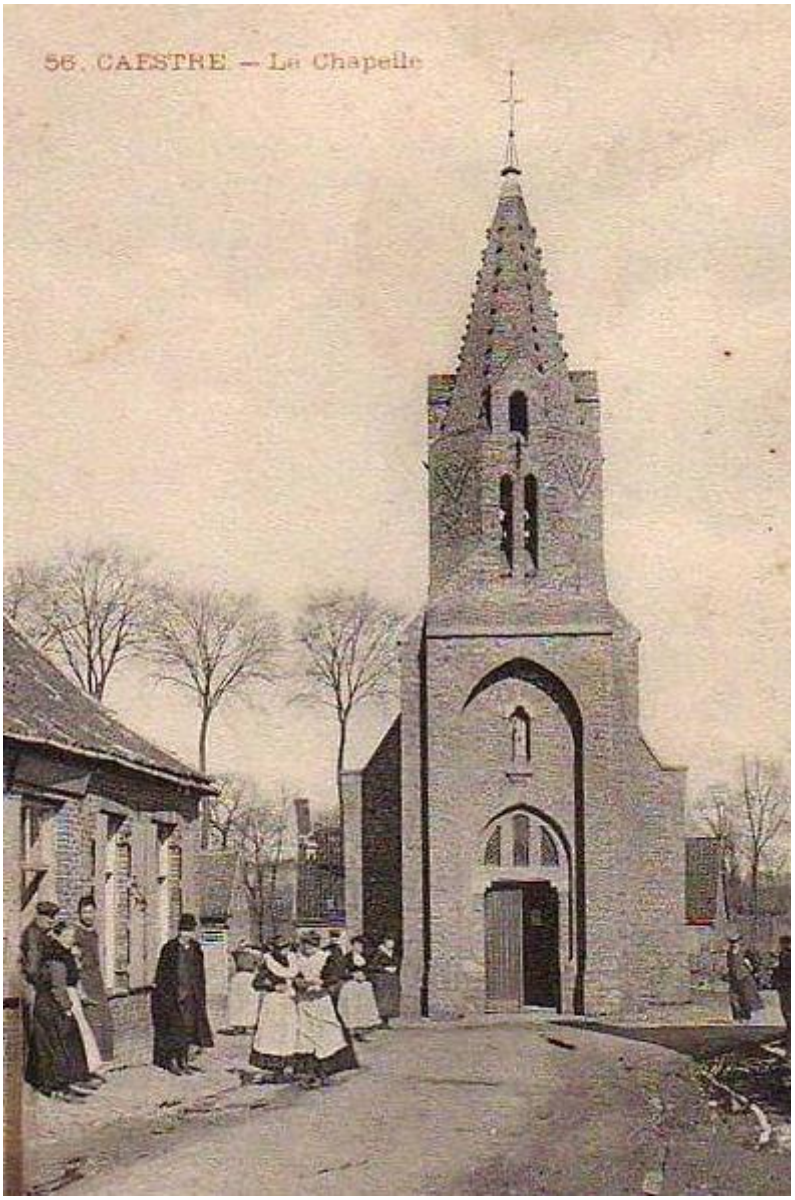

Vandaag 16 augustus 2021 kreeg ik een artikel van Wido Bourel in mijn bus over de kapel van Caester.
Ik heb er vroeger al eens over geschreven, maar nu is het de beurt aan Wido.
Ik ging wat foto's maken om ter illustratie zijn tekst aan te vullen en in de ingang hing er een tekst in een kadertje dat door het Davidsfonds van Zottegem in het jaar 1994 aldaar gehangen werd.

Kaaster en de kapel van de drie Maagden

De oorspronkelijke kapel van Kaaster zou dateren uit de Karolingische tijd – 819.
Vanaf 1142 behoorde ze aan de Tempeliers, later aan de ridders van Malta en vanaf 1794 aan de gemeente.
Het gebouw werd vele keren vernield en veranderd.
Opvallend waren de vernielingen door de geuzen (1568), door de Franse troepen tijdens de zeventiende eeuw en de plunderingen door de Franse revolutionairen in 1794.
Volgens de archiefstukken zou de hedendaagse vorm teruggaan tot 1475.

Deze 'drie maagdekens cappel' heeft haar naam ontleend aan de H. Edith, de H. Elfrida en de H. Sabina.
Nadat ze meerdere huwelijkskandidaten afgewezen hadden, wilden deze drie dochters van de Engelse koning van Mercia op bedevaart naar Rome; Ondanks waarschuwingen besloten ze deze gevaarlijke tocht alleen te ondernemen.
Ze voeren per boot naar Mardijk, stapten over Wormhout naar Kassel en Eeke en bleven in het bos van Kaaster verpozen om te eten.
Een verloren gegaan schilderij toonde eveneens deze tocht en een zicht op de Kasselberg.
Op een bewaard schilderij ziet men de drie vrouwen de weg vragen aan een houthakker, maar achter de bomen loeren reeds de huurmoordenaars, uitgestuurd door afgewezen huwelijkskandidaten.

Een derde schilderij verwijst naar een bijkomende legende op het ogenblik van de moord verscheen Onze Lieve Vrouw aan de blinde Ridder van Strazele en ze spoorde hem aan op zoek te gaan naar de lijken.
Het vijfde schilderij toont hoe de ridder weer kan zien, na zijn ogen ingestreken te hebben met het bloed van de vrouwen.
Een verdwenen zesde schilderij toonde ook nog de bouw van de kapel.
De drie heilige maagden kregen hun feestdag op 17 oktober en de archieven vermelden 11 mirakels waarvan minstens één betrekking heeft op het levend worden van een doodgeboren kindje.
Door de eeuwen heen bleef de kapel altijd een drukbezocht bedevaartoord.

Dit onderstaande artikel van mijn vriend Wido verscheen eerst in 'Doorbraak.be' op 16 augustus 2021. Ik ging naar Caester om er wat foto's te nemen en voegde deze tussen Wido's tekst in.

Wido Bourel

Drie Maagden kwamen uit Engeland…

De ontdekking van Frans-Vlaanderen

ESSAY - 15/08/2021 *Wido Bourel* - *Leestijd 5 minuten*

4

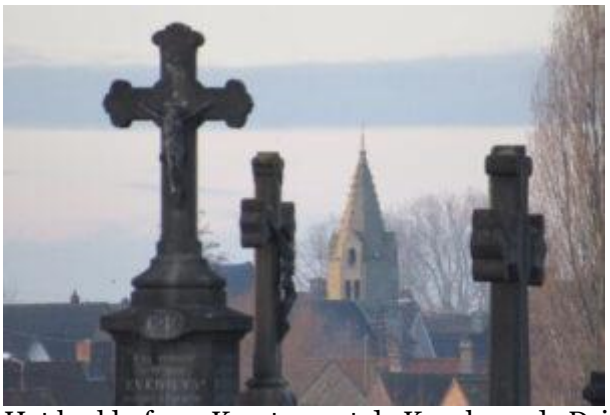

Het kerkhof van Kaaster met de Kapel van de Drie Maagden van Kaaster op de achtergrond.
foto: ©Wilfried Sohier

Vandaag neem ik u mee naar een bijzondere plaats van herinnering: de Kapel van de Drie Maagden van Kaaster. De kapel staat in het centrum van het dorpje Kaaster (Caestre), gelegen tussen Duinkerke en Rijsel, op de oude heerbaan die van Belle (Bailleul) naar Kassel loopt, in vogelvlucht nog geen tien kilometer van de huidige Belgisch-Franse grens.

Het is een gebouw ontstaan uit een oude legende die haar heidense oorsprong moeilijk verbergt, en in vroeger eeuwen dezelfde aantrekkingskracht bezat als Scherpenheuvel.

Oudste kapel uit de streek

Het moet zijn dat de kapel iets bijzonders betekent voor de mensen hier want grote bloempotten versieren de ingang. De kapel, een van de oudste in Vlaanderen, was belangrijk genoeg om te worden vermeld op alle kaarten vanaf de zestiende eeuw. De toren in gele baksteen contrasteert met de rest van het gebouw. Ze stamt uit de negentiende eeuw en vervangt een bouwvallige voorganger uit de dertiende eeuw.

Het middenstuk, het oudste deel van het gebouw, toont nog Romaanse invloeden en dateert uit de vijftiende eeuw. Een vuurslag in bakstenen, symbool van de Bourgondiërs, gemetseld in een muur, bevestigt dit. Maar de cultusplaats is veel ouder. Enkele ijzerzandstenen in de onderbouw zijn sporen van een vroegere constructie. Achteraan is het hoger opgetrokken koor een latere uitbreiding.

Drie gezusters uit Engeland…

In de kapel van Kaaster hangt een bijzondere sfeer. ‘Je moet niet gelovig zijn om dat te beamen,’ zei me onlangs nog een inwoonster uit het dorpje. Binnen vallen vooral de schilderijen op die de legende van de Drie Maagden uitbeelden.

een mooi voorbeeld van zinvol Vlaams engagement

Deze zes schilderijen werden vijfentwintig jaar geleden gerestaureerd op initiatief van de werkgroep de Nederlanden. Twee ervan werden onderhanden genomen door de Koninklijke Academie van Schone kunsten in Gent. De vier overige zijn reconstructies uitgevoerd door de Gentse schilder-restaurateur **Bart Verbeke**; een mooi voorbeeld van zinvol Vlaams engagement.
De teksten die bij de schilderijen horen vertellen in keurig Nederlands de christelijke legende waar de kapel haar naam aan ontleent. Drie gezusters, afkomstig uit het koninkrijk Mercia in Engeland, waren onderweg naar Rome. Ze werden in de bossen van Kaaster vermoord door huurmoordenaars. Een blinde ridder uit de omgeving, na een verschijning van Onze-Lieve-Vrouw en door vogels begeleid, kwam ter plaatse, wreef zijn ogen met het bloed van de drie zusters, en kreeg zijn zicht terug. Uit dankbaarheid besloot hij een kapel te bouwen.

Zoek de witte vloer op

Een beetje onopvallend, in het middelste gedeelte van de kapel, zie je in de donkere vloer een in witte vloertegels uitgespaarde plek. Volgens de overlevering werden daar de drie zusters vermoord en begraven.

Het valt op dat op de glasramen en schilderijen na, weinig wordt gedaan om de aandacht te vestigen op de Drie Maagden. Integendeel: centraal boven het altaar staat een beeld van Onze-Lieve-Vrouw, en helemaal onderaan, onder het altaar dus, worden de drie zusters afgebeeld.

Vreemd, want in alle documenten wordt het gebouw als de Kapel van de Drie Maagden aangeduid, en niet zoals vandaag in het Frans, Kapel van Onze-Lieve-Vrouw. Men weet ook uit vroege bronnen dat het altaar voor Onze-Lieve-Vrouw oorspronkelijk kleiner was en ondergeschikt aan de cultus van de Drie Maagden.

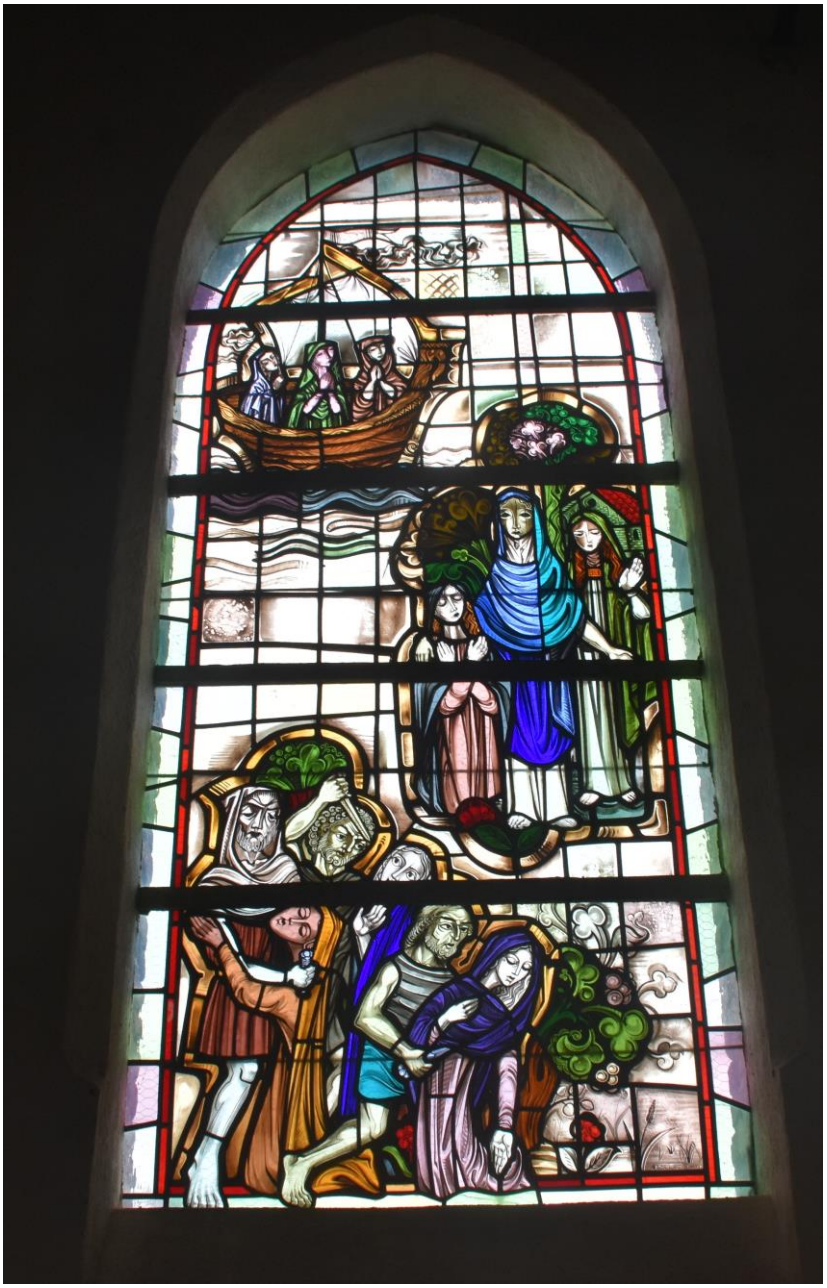

Van heidendom naar christendom

We hebben hier te maken met een aloude, voorchristelijke cultus die eerst in de Karolingische tijd, en nadien stap voor stap, werd gekerstend. De moord op de drie zusters zou hebben plaatsgevonden op acht december 819, ofwel vijf jaar na het overlijden van Karel de Grote.

Zo ging een heidense cultus, met een duwtje van de contrareformatie, over in een traditionele, christelijke traditie.

Maar deze datum is enkel te verstaan als het tijdstip van de definitieve kerstening van de site, met de bouw van een eerste kapel, het symbolisch begraven van de heidense maagden, en de verschijning van Onze-Lieve-Vrouw in het verhaal. De tijd deed de rest, geholpen door vele historici die het eerste leven op aarde laten beginnen met de kerstening. Zo ging een heidense cultus, met een duwtje van de contrareformatie, over in een traditionele, christelijke traditie.

Keltisch-Germaanse schikgodinnen

De traditie van drie gezusters komt nochtans in allerlei vormen veelvuldig voor in de Nederlanden en Duitsland. Ze noemen in alle talen ‘Drei Jungfrauen,’ ‘Trois Maries’ en ‘Drie Maagden of Gezusters’. Enkele voorbeelden: in Limburg, heb je de drie

gezusters van Brustem, Rijkel en Zepperen, van Herkenrode, of van Hakendover. Dicht bij Kaaster, in de West-Vlaamse bergen, loopt het paardje Malegijs tussen Ieper en de Kemmelberg met op zijn rug Drie jonkvrouwen.

De drie gezusters zijn verwant met de drie nornen uit de Keltisch-Germaanse traditie, en met de Romeinse Parcae en de Moirae van het Griekse Pantheon, zogenaamde schikgodinnen die verleden, heden en toekomst, en dus het lot van mensen en goden bepalen.

Een heiligdom in openlucht?

In de negentiende eeuw werd onderzoek gedaan naar de plaats waar de drie maagden zouden zijn vermoord. De opgravingen gebeurden nogal amateuristisch. Men maakte toen melding van enkele vondsten: een mes of wapen, gebeente van gevogelte en van een soort gebak dat leek op een anijskoek.

De plaats of put werd niet verder onderzocht of gemeten. Wellicht gaat het hier niet om een graf maar om een offerschacht waar resten van dieren en voorwerpen aan de goden werden geofferd. Een offerschacht had de functie van een doorgeefluik naar de krachten van de onderwereld.

De oorsprong van het dorp

Ook nooit onderzocht maar zeer opvallend: de vier centrale straten van Kaaster die leiden naar de kapel vormen een trapezium waarvan de afmetingen overeenkomen met wat men in de Germaanse landen een 'Vierheckeschanz' of openluchtheiligdom noemt.

Alles wijst erop dat we hier te maken hebben met sporen van een boeiende voorhistorische site die spijtig genoeg nooit ernstig is onderzocht.

Algemeen wordt aangenomen dat de naam Kaaster terugslaat op een Romeins castrum of militair kamp om de heerbaan te bewaken. De vraag blijft of, voorafgaand aan de aanwezigheid van Romeinse soldaten, de oorsprong van het dorp niet te zoeken is in een aloude heidense cultusweide van Keltische stammen die in het naburige Heuvelland versterkingen bezaten. Alles wijst erop dat we hier te maken hebben met sporen van een boeiende voorhistorische site die spijtig genoeg nooit ernstig is onderzocht.